

inzerati se sprejemajo in velja
risopna vrata:

3 kr., če se tiska letat.

12 " " " " " 2 " "

16 " " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nebrankovana
pisma se ne sprejemajo.

N. ročnino prejema opravištvu
(administracija) in ekspedicija na
Dunajski cesti št. 15 v Medija-
tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Rečne ulice
št. 5.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Mene-tek!

Ohranjava o šolskem predlogu Lienbacherjevem, ktere je politični svet z veliko rado-vednostjo pričakoval, bila je v petek v gos-podski zbornici dovršena. Izid njen nas po dogodkih, ki so se vršili v dotični komisiji, ni iznenadil, pač pa bi bili iznenadjeni, ko bi bilo drugače prišlo. Lienbacherjev predlog je bil v petek s 74 proti 32 glasovom zavržen, ter sprejet nasvet večine šolske komisije, ki daje namesto deželnim zborom, naučnemu mi-nistru oblast otroke že po dovršenem 12. letu izpuščati iz šole.

Predlog, naj se dolžnost v šolo hoditi od 8 let skrči na 6 let, sprožili so bili konser-vativni nemški poslanci Hohenwartovega kluba, solnograški poslanec Lienbacher ga je bil predložil zbornici poslancev. Njegov prvotni na-svet se je glasil prav za prav tako, da se dolžnost v šolo hoditi zniža od 8 na 6 let. Pa minister Konrad je temu nasvetu naspro-toval, češ, da mu ne bi zamogel pritrditi. V dogovoru z njim je potem Lienbacher svoj predlog spremenil tako, da se deželnim zborom prepušča pravica obiskovanje šol skrčiti od 8 na 6 let. Minister Konrad je bil v šolskem odseku obljubil, da bode ta nasvet zagovarjal in ob enem tudi na vprašanje Lienbacherjevo zagotovil, da temu nasvetu ne pritrdi samo on kot naučni minister, ampak da mu pri-trdi cela vlada!

Vendar pa je Konrad ta predlog v zbor-nici poslancev jako mlačno zagovarjal, kakor

da bi bil čisto pozabil na dano besedo. Ali ker je avtonomistična desnica v tem prašanju složno glasovala, obveljal je Lienbacherjev nasvet, dasi mu je levica na vso moč naspro-tovala. Da pa zadobi postavno veljavo, morala ga je sprejeti tudi gospodska zbornica. Toda liberalci so svoje tovariše v tej zbornici na vso moč obdelovali, da so ta predlog zavrgli in namesto njega sprejeli prej omenjeni nasvet.

Ker smo rekli, da se je bilo za Lienba-cherjev predlog zavezalo celo ministerstvo, propadla je v gospodski zbornici s tim pred-logom prav za prav vlada, in zaradi tega je bil dotični sklep gospodske zbornice po na-šem mnenju osodopoln za vlado sploh, zlasti pa za naučnega ministra, ki je tudi v gospod-ski zbornici Lienbacherjev sklep enako mlačno zagovarjal, kakor v zbornici poslancev. Ko bi se bil naučni minister zanj krepko pognal, ko bi bil odločno rekel, da so večletne skušnje vlado podučile, da se osemletno obiskovanje šol ne da izvrševati in da so dotične tožbe kmečkega prebivalstva splošne in opravičene, ko bi bil jasno povedal, da hoče vlada tem željam vstreti, bi se bila gotovo tudi v go-spodski zbornici našla večina, ki bi bila po želji vladini temu nasvetu pritrdila. Pa mini-ster Konrad je tako mrzlo zagovarjal Lien-bacherjev predlog, da mu je minister Unger kar naravnost rekel:

„Ministrov govor na me ni naredil povolj-nega, ampak marveč bridke vtis. On ni imel pred očmi, kar so stari rekli, da je treba o reči govoriti, ne pa besedovati (rem dicere non verba dicere). Najvažnejše reči, kako se

namreč vlada zadrži proti obema nasvetoma, nam ni povedal, in ravno to smo morali pri-čakovati. Ako me vprašate: Je li govoril za večino? sem res v zadregi odgovoriti: ja! In ako me vprašate? Je li govoril za manjšino? sem zopet v zadregi odgovoriti: ne! Za koga je toraj govoril? Skoraj bi še ne mogel reči, da je za-se govoril!“

Sklep gospodske zbornice, s katerim je predruščila Lienbacherjev predlog, sicer še nima postavne veljave in je tudi ne bode za-dobil, ker mora reči vsled premembe prvotnega sklepa še enkrat priti pred zbornico poslancev, ki se pa gotovo ne bode vdala, da bi pritrdila premembam gospodske zbornice, ampak bode ostala pri svojem prvotnem sklepu. Dasi je namreč nemškimi kmečkim poslancem veliko na tem ležeče, da bi za svoje dežele pridobili enaka polajšanja v šolstvu, kakor jih §. 75 državnih šolskih postav nekterim deželam že daje, bilo je vendar v klubu desnega središča sklenjeno, raje nobenega polajšanja ne sprejeti, kakor pa ta-košno, kakoršno ponuja gospodska zbornica. Ker sta tudi češki in poljski klub samo zavoljo tega glasovala za Lienba-cherjev predlog, ker on pripoznava pravico deželnih zborov v šolskih zadevah, tudi ta dva kluba ne bosta glasovala za predlog go-spodske zbornice, ki deželnim zborom to pra-vico odreka in jo daje naučnemu ministru, in omenjeni predlog bo vsled tega od zbornice poslancev gotovo zavržen.

Ravno zavoljo tega pa je dotični sklep gospodske zbornice jako osodopoln, in kakor

Okrožnica o prvih slovanskih pro-svetiteljih.

(Dalje.)

Silno težko bilo bi pastirju nositi jarem poslance apostolskega ter ga brez govora in nauka prenašati. Zraven tega naj pastir srčno in ljubeznjivo občuje s svojo čedo, podobno ljubezni Jezusovi, ki je pretakal gorke solze nad nespokornim Jeruzalemom, ki se brani priti pod varstvo njegovo, ki na sv. križi, umi-rajoč za vse človeštvo, v posebni molitvi prosi očeta svojega za neerečni narod svoj. To se pa doseže samo tedaj, če so duhovni sinovi naroda, ako poznaajo jezik narodov in potrebe njegove; ako z narodom trpe ter mu lajšajo bolečine, ako se ne sramujejo zapuščenosti njegove in če so pri vsaki neizgodi pripravljeni, biti za njega žrtva in prokletstvo, na kar opo-zarja duhovnike veliki apostol narodov. — Take so okolnosti, v katerih je odbrala pra-vičnost božja narodu slovanskemu apostole svoje. Oba sta od mladih let spoznala in lju-bila narod slovanski. Starejši brat Metod bil je zaradi posebnih sposobnosti vže v mladosti izbran za poveljnika jednemu delu slovanskih vojakov, ki so živeli v pobilžji solunskem; go-

tovo se je pri tej priložnosti dobro seznanil in sprijaznil z blagim in rahločutnim narodom slovanskim. A to mesto zamenja kmalo Metod s stanom duhovskim v samoti na gori olim-pijski. Mlajši mu brat Konstantin bil je bi-strega uma in mladenič posebne učenosti, vrli poznavalec ne le zapadnih marveč tudi vzhod-nih jezikov. Znano nam je iz nedvomnega vira, da je, bivajoč nekaj časa v Kersonu, to je danes blizu pri Sevastopolji, našel staro-davni rokopis slovanski z odlomci sv. pisma ter se s to priliko priučil jeziku rusko-slovan-skemu. Skoro v istem času kakor Metod po-sveti se tudi Konstantin stanu duhovskemu in redovniškemu, odbivši od sebe vse tudi naj-sijajnije ponudbe svetnih časti in posvetnega odlikovanja.

Druga okolnost, v kateri se vidi znak pre-vidnosti božje z ozirom na bodoče delovanje naših apostolov, je: da je poslal car naša apostola na kerzoneški polotok preobračat k veri Jezusovi Kozare, narod čudo-tatarski, kjer sta našla truplo sv. Klementa. To zadeva bolj brata mlajšega, kteremu je učenost, modrost, odločnost in vztrajnost duševna odločila, dokler je živel, prvo mesto. Vedel je Konstantin, da je bil Klement, neustrašeno braneč sveto vero,

od Trajana pregnan; vedel je, daga je isti car vsled vednega gorečega oznanjevanja besede b že obsodil na smrt, ter da so ga s kamnom na vratu potopili v globino morja; vedel je, da so kristjani našli sv. ostanke ter jih skrili na bližnjem otoku. Vse to vedoč išče za bi-vanja svojega v Kersonu ostankov sv. Klementa ter jih na veliko radost svojo in bratovo ter vsega ljudstva krščanskega tudi najde. Od tega časa postali so ti sv. ostanki neločljivi spremljevalci svetih apostolov. Če se pa vprašamo: Kedo je sv. Klement? odgovarja nam zgodovina: sv. Klement iz odlične družine rim-ske bil je učenec Petrov in njegov tretji na-slednik na stolici rimski. Pisal je dve pismi do Korinčanov kot papež; njega navaja sv. Irenej v spisu svojem za četrtega papeža po sv. Petru. Ta spis ohranjen je do danes v važni knjigi Irenejevi o krivoverstvu, kjer med drugim uči, da naj se cerkvi rimski vse cerkve na svetu pokoré in da naj se obračajo k njej v vseh potrebah svojih. Če se zraven vprašamo: Zakaj sta apostola naša iskala tako skrbno sv. ostankov Klementovih? odgovor je lahak: zato ker je bil Klement svet in slaven mož, ki je vedno živel po zakonih krščanstva; posebno pa zato, ker ga zapadna cerkev do

je bila skrivnostna roka babilonskemu kralju na steno zapisala njegov konec z besedami mene-tekel — šteti in pretehtani so tvoji dnevi, tako je tudi sklep gospodske zbornice o Lienbacherjevem predlogu nekaj mene — tekel za vladu, zlasti za naučnega ministra, ki si ni dovolj prizadeval, da bi bil Lienbacherjevemu predlogu tudi v gospodski zbornici zadobil večino. Ni namreč misliti, da bi moralo vsled sklepa gospodske zbornice celo ministerstvo odstopiti, a zavoljo silne nevolje, ki jo je zbudilo ravnanje barona Konrada pri večini zbornice poslancev in ki je že tako vskipela, da mu mislijo nemški konservativni poslanci odreči njegovo ministersko plačo, ali pa celo naučni proračun, ministerski predsednik pač ne bo mogel obdržati sedanjega naučnega ministra, ampak ga bode moral zamenjati z drugim možem. Iz okoliščin pri zadnjem glasovanju bi sodili, da grof Taaffe že sam na to misli. On se je namreč kot ud gospodske zbornice umaknil glasovanju. Razloček 74 in 32 glasov je tako silen, da njegov glas ne bi bil nič zdal, pač pa bi se bila tako imenovana srednja stranka, ki jo hoče pridobiti za vladu, in ki je pri tem predlogu glasovala z liberalci, nad tem spodtikovala, in mu morebiti za vselej obrnila hrbet, ko bi bil grof Taaffe glasoval s konservativno manjšino. Tej nevarnosti se je izognil s tem, da se je glasovanja zdržal, razburjene duhove zbornice poslancev pa je morda že takrat sklenil pomiriti s tem, da žrtvuje naučnega ministra. Baron Konrad tudi sam čuti silno težo svojega ministerstva in nedavno se je bil izrazil proti nekemu poslancu, da bi bil veliko raje namestnik v Lincu, kakor minister na Dunaji. Zdaj je prilika, da se mu izpolni željo. V Lincu še nimajo namestnika, odkar je baron Pino postal kupčijski minister, in prav nič ne nasprotuje, da bi Konrad zopet ne postal cesarski namestnik v gorenji Avstriji. Saj imamo že več zgledov, da so se ministri po svoji odločbi zopet podali kot cesarski namestniki v dežele, kjer so prej bivali.

Ko se je Lienbacherjev predlog obravnaval v zbornici poslancev, imenoval ga je liberalen govornik skledico leče, ki jo večina ponuja nemškemu deželam. Že takrat smo pisali, da liberalci še te lečice kmečkemu ljudstvu ne

privošijo, nismo pa mislili, da bode ta skledica še komu drugemu v spodtikljej, in da bode zbudila nevarnost za gospoda naučnega ministra. Zdaj je do tega prišlo, kriza glede naučnega ministerstva je nastala in ako nas vsa znamenja ne motijo, se bode rešila morda še prej, ko se državni zbor zopet snide, ali pa vsaj prej, ko bode dovršen državni proračun.

0 prihodnjih volitev v ljubljanski mestni zbor.

Kmaloprazničnih vršile se bodo volitve v naš mestni zastop. Tretji razred bo volil v pondeljek po beli nedelji, na sv. Marka dan, dne 25. aprila, drugi razred v torek 26. in tretji razred v sredo 27. aprila. Kakor smo vsako leto o tej priliki trume naših volilcev za sveti boj domovinski navduševali in vkup klicali, tako storimo letos to tem raje, ker imamo več upanja do zmage, ko v prejšnjih letih.

Pred vsem si moramo poklicati v spomin važnost teh volitev. Zamoglo bi se skoraj reči, da so te volitve pri naših razmerah skoraj toliko važne, ko one v deželne zbore. Kajti v račun je treba jemati veliki vpliv, ki ga ima Ljubljana kot glavno mesto na celo deželo Kranjsko, in kot naravno središče Slovencev na razvoj celega naroda. Tu ne gre samo za pravice in oblast mestnega zastopa ljubljanskega, ampak za izgled, ki ga to mesto daje manjšim mestom in trgov po deželi, in tudi za pridobitev ene trdnjave več v našem narodnem boju. Ako bi imela Ljubljana vedno naroden zastop, potem bi se tudi manjši kraji, kakor Postojna, Novomesto, Višnjagora itd. veliko prej ubranili nemškutarji in otrsli nemških občinskih zastopov.

Pa tudi celi narodni napredek potrebuje trdnega središča, živega ognjišča, narodne trdnjave. Rodoljubi po deželi so raztrešeni in ne morejo lahko složno postopati, ker jih ovirajo krajne razmere, oddaljenost. Zato pa je tudi vsako gibanje brezuspešno, dokler si ne priskrbi središča in ognjišča v podobi kacega večjega mesta. Kajti tu je na enem kupu zbranih mnogo enakomislečih, ki veliko lažje kaj dovrše z zedinjeno močjo, nego posameznik na deželi.

Čehi so postali močni, odkar so dobili zlato Prago v svojo pest, in ko bi ta Nemcem v roke prišla, zgubili bi precej polovico svoje meči. Na Moravskem so Čehi nasproti Nemcem veliko bolj v večini, nego na Češkem, vendar na Moravskem nič ne premorejo ter stojé popolnem pod oblastjo nemške manjšine, in to največ iz tega uzroka, ker so vse večje mesta v nemških rokah. Hrvatje imajo svoj Zagreb, Srbi svoj Novisad, zato v politiki še nekaj premorejo; Slovaki pa niso nič in Rusini niso nič, ker nimajo duševnega središča, nemajo osrčne trdnjave. Pariz je srce Francije, Moskva je srce Rusije, Praga je srce češkega naroda; narod brez osrčnega mesta pa ne more do veljave priti, on le hira! Ljubljana je pač naravno srce slovenskega naroda, duševno in politično središče, — pa to srce je bolno, ker je v oblasti tujega naroda, namesto nam služi kot politična trdnjava nasprotnikom našim! V tem leži pomen volitev za ljubljanski mestni zbor. Ako bi Slovenci naši to izprevidili, ako bi spoznali veličansko važnost teh volitev za celi narod slovenski, potem bi pač vse bolj navdušeno šli v volilni boj, potem bi si pač vse prizadejali, da bi nam zmago zagotovili. Toda, kako malo jih je, da bi njih misli tako daleč segale! Tu je mesar X., ki ne gre k volitvi zavolj eu par kil mesa, ki jih nemškutar pri njem kupi; tu je čevljar Y., ki mu je več zato, da proda par čevljev, ko za celo domovino svojo; tu je krojač Z., ki se nobeni stranki neče zameriti itd. Kako malosrčni, malenkostni, sebični in ostudni nagibi in izgovori nasproti toliki imenitni zadevi! Ali ne bi se človek razjokal nad takimi ljudmi, ki niso vredni, da jih domača zemlja redi in pase?

Naši nasprotniki tudi močno špekulirajo na nevednost naših volilcev, ter jih skušajo potolažiti, češ, da tu ne gre za važne politične reči, da je stvar čisto krajna, da gre le za mestno gospodarstvo, ki ga, se ve da, „nemškutarji“ najbolje vodijo, kakor se bahajo v svojih listih. Že zadnji „Wochenblatt“ je vdaril na to struno, kakor še vselej poprej. Politična važnost teh volitev za celi narod se čisto prezira v nasprotnih oklicih, ker se boje zbuditi samosvesti slovenskega prebivalstva. Iz tega pa naravno sledi, da mo-

današnjih časov družiti v najsvetejšem delu sv. maše z Linom in Kletom, ker je bil naslednik sv. Petra ter je dal za svobodo cerkve in za neodvisnost poklica apostolskega svoje življenje po vzgledu sv. Petra. Ti sveti ostanki bili so po volji božji apostolom našim povsod, posebno med Slovani, živa priča one svete ljubezni in vdanosti, one pobožnosti proti cerkvi rimski, ktero sta ona v čisti duši svoji nosila in varovala kakor dragocen zaklad v vseh časih. Tretja okolnost, s katero označuje Bog poklic apostolov naših med Slovane, je: da sta bila oba prav v onem času v Carigradu, ko so se ondaj najbolj razljutile strasti, ko se je drznost in oholost ljudska napérila proti prvostolniku rimskemu; ko so v Bizanci največ delali na to, da se na vzhodu uniči vsaki znak one predaje ali onega izročila, ktero sveti očetje vzhodne cerkve priznavajo, da je namreč Jezus izročil sv. Petru vse ljudi rekoč: pasí moje ovce, pasí moja jagnjeta; to bi se kazalo tudi v vseh cerkvah bizantinskih, ko bi se pričala v njih beseda Ivana Krizostoma. To predajo priznavajo tudi početniki nesrečnega razkola, ker hočejo, da bi stolica rimska svetega in pravičnega patrijarha odstavila in obsodila, a na njegovo mesto postavila posvetnjaka, sicer

učenega in zgovornega, a strastnega in pohlepne, ki se ni sramoval strastem svojim na ljubo razrešiti in raztrgati nešivano haljo Jezusovo, kar je največji greh v cerkvi božji, ktere ga naj duhovnik odkupi tudi s ceno svojega življenja.

V takih razmerah bila sta tudi apostola naša. Znano nam je iz zanesljivega vira, da so poskušali svetnika naša, posebno mlajšega Konstantina, v modrosti in slavi prvaka na vzhodu, zaplesti v tedanje homatije. Vemo pa od vrstnika Anastazija, ki se je sošel v Rimu s Konstantinom, da je ta oistro zavrnil novega patrijarha, ko je hotel častiljivega Ignacija kot nevedneža osramotiti. Iz tega je razvidno, da je bilo Konstantinu življenje in delovanje Focija mrzko in odurno. V tej poskušnji ostala sta apostola naša čista, ostala čista, kakor ostane zlato v ognju čisto; vsi bodoči dogodki pa dokazujejo, da je Bog prav s to poskušnjo vtrdil v njih namen, da hočeta biti posrednika med Slovani in stolico rimsko, da vsemu Slovanstvu povdarjata posebno edinost cerkveno, v kateri edino je mogoče, vse vse težave in nadloge življenja premagati ter vstreti željam svojega srca. V tem znamenji bodeš zmagal. To sveto zastavo podal je Bog

v sredi velikih skušenj apostoloma, da jo razvito nosita na čelu vsem Slovanom.

V tem času pošlje vrli knez velike Moravske Rastič poslance svoje v Carigrad k caru Mihajlu, da izprosijo od njega verovestnikov, ki bi ljudstvo njegovo vkrepili in vtrdili v sveti veri. Izvoljena bila sta Metod in Konstantin, ki sta se radovoljna vdala taki nalogi; vsaj ji je ona ločila od ljudi, ki v zaslepljenosti svoji nečejo priznati, da vse strastno in pohlepno delovanje po apostolovih besedah ni vredno ljudskih smeti; ki nečejo spoznati, da prevzame ljudi oholost in krivica ter jih napihuje, da je potem njih propad tim silnejši po onem starem reku: Dvigajo se kvišku, da je tim globeji njih padec.

Gotovo je, da sta se sveta brata v samoti pogovarjala o tem in pripravljala na težave. Mlajši je gotovo v navdušenem vzletu govoril starjemu: Veruj mi brate, taka država in taka cerkev, ki se popolnoma odtuji pravemu poklicu svojemu in strahu božjemu, dirja v grozno nesrečo; Bog daj, da v nesrečo ne zabloudi dobri in plemeniti narod slovanski, na katerem bi se tedaj natančno izpolnile besede: tujci zobljejo grozdje nezrelo, a naši zobje so brez dela. Hajdiva brate med svet slovanski, kamor

ramo mi ravno to politično važnost najbolj povdarjati.

Zadosti žalostno je, da Slovenec na svoji lastni zemlji, v lastni hiši ni gospodar. Ni zadosti, da Slovenci v tujih, posebno nemških deželah zaničujejo, ako tak Slovenec hoče ubežati temu zaničevanju ter se vrne v svojo rojstno deželo, on še tukaj ne najde miru, tudi tukaj najde tuje gospodarje, tudi tukaj je zaničevan in nazaj postavljen! Kje je potem Slovenec doma, ako celo v Ljubljani nima nobene besede? Zares žalostno tako, da bi rodoljubi srce počilo, ako bi ne bil že od mladih nog navajen gledati hlapčevanja svojega naroda!

Da je pa nasprotnikom mogoče, vladati v Ljubljani, tega so deloma krivi tudi naši ljudje sami. Ako nevedni človek ne pride k volitvi, ker ne sprevidi njene važnosti, se mu zamore to še odpustiti; kako pa hočemo soditi obnašanje onih izobraženih ljudi, ki so se skozi leta državali volitve, pa se ne morejo z nevednostjo izgovarjati, pri katerih je bila toraj takega državljanja kriva le njih boječnost in strahopetnost.

Letos imajo profesorji in uradniki proste roke, in se jim ni bati preganjanja zavolj narodnosti; zato se smemo za trdno zanašati, da bodo letos storili svojo domovinsko dolžnost.

In ako pomislimo, da se naši rojaki, ki služijo po tujih deželah, ne vtikajo v tamošnje občinske in deželne zadeve, ampak mirno opravljajo svojo službo, se nadajamo, da bodo tudi tukaj bivajoči nemški vradniki posnemali njihovi zgled in vsaj opustili tisto silno agitacijo, ki so jo nekateri vradni načelniki izvrševali s tem, da so svoje nižje vradnike k volitvam silili, kar je pa za vradnike sploh nespodobno. Ker bi morali oni kot javne osebe stati nad strankami. Dozdaj so v drugem volilnem razredu še vedno vradniki in penzionisti zoper nas odločevali. Ne verjamemo, da so si pridobili posebne zasluge za državo, ko so pomagali na steno pritiskati slovenski narod, ki je bil vedno zvesta in čvrsta podpora Habsburške rodovine in avstrijske države.

Nasprotniki naši so delo že pričeli, čas je, da se ganemo tudi mi in krepko posežemo v volilno agitacijo.

naju Bog kliče na delo, da okrepiva Slovane v veri, da po zakonih božjih spojiva v celoto ter jih rešiva nesreč, ki grozé najnim zemljanom. —

Od tega časa posvečeno je življenje apostolov naših blažnosti in koristi naroda slovanskega, poglavitno pa temu: da se narod slovanski ohrani in okrepi v edinosti cerkveni.

Spominjati nam se je sedaj dobrodelnosti naših apostolov, s katero edino, da družih brezštevila ne omenimo, sta zaslužila večno hvalenost in slavo pri nas Slovanih. Čul je namreč mlajši brat v Carigradu, da Slovani nimajo še pismen (črk); te on sestavi ter položi v tem temelj književnosti naši in vsemu napredku. Kar je svetla zora gorečemu solncu, to je Slovanom Konstantinova iznajdba; kajti njemu edinemu za Bogom zahvaliti imajo prosveto, v kateri danes živé in za katero vedno više in više hrepené. Toda premodro in prav po volji božji delal je Konstantin, ko je že pred odhodom svojim z bratom jel prevajati sv. evangelije na jezik slovanski, s čimur se je uklonil zakonu božjemu, ki veli: da je vsake modrosti začetek in temelj strah božji.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani 11. aprila.

Avstrijske dežele.

Fzm. baron **Maroičič**, dozdani poveljnik na Dunaji je stopil v pokoj, ter bil odlikovan z redom sv. Leopolda. Na njegovo mesto pride kot poveljnik na Dunaj fzm. **Filipovič** iz Prage. Fzm. **Württemberg** je dobil red sv. Leopolda in pusti Bosno, ter prevzame poveljništvo v Levovu. Na njegovo mesto pride v Sarajevo fml. **Dahlen**, in kot njegov namestnik fml. **Stranisky**. Dozdani poveljnik v Levovu general **Litzelhofen** prevzame poveljništvo v Pragi.

Cesarjevič Rudolf je imenovan za poveljnika 18. brigade pešcev.

Na Dunaji kandidira za državno poslanstvo namesto umrlega Brestelna dr. **Moriz Weltlof**, predsednik nemškega „schulvereina“.

Česki poslanec **Havelka** je izdelal svoje poročilo o jezikovem ukazu za česke uradnike, in v tem trdi, da je ta ukaz pravilen in postaven, ter predlaga, naj se preide o Herbštovem predlogu, češ, da ta ukaz ni bil postaven, na dnevni red.

Poroča se iz Celovca, da je za **celovškega škofa** imenovan Peter Funder, rojen Korošec, kanonik, Nemec, pa kolikor nam znano, vrl možak. Slovenec kanonik Müller bojda ni hotel prevzeti.

Vnanje države.

Italijansko ministerstvo je dalo svojo ostavko, in kralj jo je sprejel. Kriza je nastala zavolj tunižke zadeve. Mogoče, da bo novo ministerstvo bolj energično postopalo proti francoski vladi glede severne Afrike.

Zanimanje sveta je še vedno največ obrnjeno na **Rusijo**, vse radovedno pričakuje važnih prememb. Povsodi se opazuje z nejevoljo, da Nemčija tako silovito ponuja ruski vladi svoje svete, ter hoče rusko politiko na svojo korist obračati. Radi bi dobili tudi novega cara v svojo pest, kakor so imeli prejšnjega, in ker jim ne gre vse po volji, začeli so se že predrzno vmešavati v čisto notranje ruske zadeve. Pred kratkim so nemški listi veselja zavriskali, češ, da je Rusija že ukovana v nemške sponse, da bo Bismark tudi zanaprej odločeval v Peterburgu. Zdaj pa jim je menda nekdo račun nekoliko zmedel, menda noben drug ko Loris-Melikov, ker se ravno v tega tako srdito zaganjajo, kakor so ga še pred kratkim v zvezde kovali. Očitajo mu na enkrat celo kopo grehov, ki vendar Nemcem prav nič škode naredili niso; največji greh njegov pa le od strani razumeti dajo, namreč da novega cara odvrta od Nemčije. Enako predrzno je vtikanje Nemcev v rusko-poljske zadeve. Spravo med Rusi in Poljaki hočejo na vsak način zabraniti, če ne gre drugače, tudi z obrekovanjem in podpihovanjem. Nasprotno pa moramo z veseljem konstatirati, da se niti ruski niti poljski listi nečejo vستي na te pruske limanice, ter da skoraj vsi pišejo za spravo. Naravno je, da to vprašanje zanima posebno slovanski svet, kajti sprava med Rusi in Poljaki je prvi pogoj lepše bodočnosti slovanske in silno bi po tej spravi ojačila se Rusija sama. Nemci pa ravno nečejo videti Slovanov močnih in složnih, zato skušajo vedno le razširjati prepada med Rusi in Poljaki, akoravno po drugi strani zopet oba naroda približujejo s svojim krutim postopanjem nasproti pruskim Poljakom. Toda hudobao prizadevanje slovanskih sovražnikov ostalo bo brez uspeha, ker so tako Rusi kakor Poljaki prišli do spoznanja,

da si z medsobnim sovraštvom oboji le škodujejo, in ko je enkrat zavest sprave pridobila puhove za sebe, ne bo se dala več zatreti in odstraniti. Ruska vlada je začela v novejšem času bolj mehko postopati s Poljaki in tudi s katoliško cerkvijo. Dogovori v Rimu bojda dobro napredujejo, in upa se, da se bo sklenila dogodba na korist večje svobode katoličanov ruskih. O novem caru pripovedujejo, da spravi s Poljaki ne nasprotuje, in sploh se misli, da es bo tudi dosegla.

„Slovenca“ pač v Peterburgu in v Moskvi ne berejo, zato za končni izid tega vprašanja pač ni odločilno, ali mi pišemo za spravo ali proti njej, vendar si ne moremo kaj, da ne bi izrekli svoje gorke želje, naj se stari prepir med Rusi in Poljaki poravnata, naj Rusija dá Poljakom narodno ravnopravnost, katoliški cerkvi pa popolno svobodo. Kulturna moč, ki leži v katoličanstvu, bo tako blagodejno uplivala na vse ruske odnose, da si Rusi tega zdaj niti domišljevati ne morejo; reči bi se celo smelo, da bo katoliški duh najboljše zdravilo zoper nihilizem, kar se očitno vidi pri Poljaki, ki so sicer ruski vladi sovražni, pa se vendar nihilizem med njimi ukoreniniti ne more. Pravoslavna Rusija vidi v caru svojega papeža, v državnem uradniku pa službenika tega cesarja in papeža; če je pa uradnik poln krivice in goljufnosti, kako bo Rus dobro mislil o njegovem gospodarju, kako ne bo celo zmoten v svoji veri, ako vidi, da najviša posvetna in tudi duhovna oblast vlada s takimi organi, kakoršni so ruski uradniki?

Že v posvetnih rečeh nosijo ruski samodržni cari preveliko odgovornost, čemu so si pač naložili še odgovornost o duhovnih zadevah! Samovoljno nakopičenje tolike oblasti in tolike odgovornosti v eni osebi postalo je za ruske care pogubno; morda pridejo kmalo do spoznanja, da bo bolje zanje, ako dušno pastirstvo prepusté naslednikom sv. Petra v Rimu, ki so zato postavljeni.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 8. aprila. Gospodska zbornica je včeraj in danes obravnavala Lienbacherjev predlog. Večina šolske komisije je nasvetovala, naj se da naučnemu ministru oblast dovoljevati polajšanja pri obiskovanju ljudskih šol, manjšina pa je priporočala, naj se sprejme Lienbacherjev predlog, kakor ga je sklenila zbornica poslancev, in po katerem se dotična oblast prepušča deželnim zborom. Poročevalec manjšine baron Helfert je včeraj izvrstno zagovarjal svoj nasvet ter dokazal, da nasvet večine nasprotuje državnim vsednovnim postavam in njihovim jasnim določbam. Bivši naučni minister Hasner, baron Tomažek, Höfler in Hye so mu ugovarjali, pa nobeden ni mogel ovreči njegovih temeljitih dokazov. Izvrstno so pa zagovarjali Lienbacherjev predlog grofje Schönborn, Falkenhayn in Leon Thun, ki je v svojem govoru razodel marsiktero slabost in napako sedanjega šolstva ter naravnost povedal, da bo treba še marsikaj v dotičnih postavah premeniti. Včeraj je govoril tudi še knez Karl Schwarzenberg, ki je zlasti povdarjal praktično stran Lienbacherjevega predloga.

V današnji seji je prvi govoril naučni minister baron Konrad. Pa tudi ta govor je bil tako medel kakor oni, ki ga je imel ob enaki priliki v zbornici poslancev. Minister ni odločno zavračal Widmanovega nasveta in še manj odločno se je potegoval za predlog Lienbacherjev. Ko sta potem govorila še poročevalec baron Helfert in grof Widman, pri-

čela se je posebna obravnava, pri kateri je solnograški nadškof Eder, ki je bil izmed škofov edini navzoč, izrazil svoje veselje nad tem, da oba nasveta pripoznavata važnost krščanskega nauka. Za njim je poprijel besedo b. v. s. minister Unger, ki je hudo prijemal naučnega ministra in naposled rekel, da mora vsakdo, ki je l. 1868 glasoval za verske postave, tudi zdaj glasovati za predlog večine. To se je res tudi zgodilo; predlog večine je obveljal s 74 glasovi proti 32. Minister Taaffe je šel pred glasovanjem iz zbornice. Tako je bila toraj odločena v gospodski zbornici osoda Lienbacherjevega predloga in ž njim najbrže tudi osoda ministra Konrada!

Domače novice.

V Ljubljani, 12. aprila.

(Slovenski učni jezik) se bo na naših učiteljskih pripravnicah s prihodnjim šolskim letom vvel ministerkega ukaza od 1. aprila 1881, št. 2178, vpeljal tako-le: Na moški pripravnici se imajo slovenski učiti: Krščanski nauk, slovenski jezik, matematika, geometrično risanje, naravoslovje, sadjereja in specialna metodika o teh predmetih. — Na ženskem učiteljski: Krščanski nauk, slovenščina, aritmetika in geometrično risanje, ženska ročna dela, in specialna metodika teh predmetov. Vsi drugi predmeti se imajo podučevati v nemškem jeziku. Pri petji se ima rabiti nemški in slovenski jezik, pri vseh predmetih se ima tudi gledati na to, da si učenci pridobé obé terminologiji, in ravno tako se mora pri pisanih nalogah ozirati na oba jezika.

(Baron Pij Lazarini), dozda sodnijski adjunkt v Črnomlju, je postal cesarski kamornik in okrajni načelnik v Srebrnici v Bosni, dva dni hoda unkraj Serajevega.

(Novi brigadir ljubljanski generalmajor Kéler) bil je z baronom Pijem Lazarinijem 7. t. m. v avdijenci pri cesarji.

(O volitvenih zadevah) vzemo toliko: Kakor se čuje, misli centralni volilni odbor narodne stranke volilne shode, v katerih se bo razgovarjalo o kandidatih, sklicati na sledeče dni: za 3. razred veliko nedeljo 17. aprila ob pol enajstih dopoldne, za 2. razred velikonočni ponedeljek, 18. aprila, tudi ob pol enajstih, in za 1. razred velikonočni torek 19. aprila, ob sedmih zvečer, vselej v čitalnični dvorani.

(Sto tisoč goldinarjev) je kupec Janez Stampfl iz Prage, rojen Kočevar, poslal vladi za dijaške vstanove učencem rojenim na Kočevskem.

(V katoliški družbi) so preteklo sredo 6. tega m. prenehali slovesi govori, navadni v zimski dobi. Govoril je poslednji m. Jeran o Giovanni Boscu in njegovih dobrotah napravah za zapuščene otroke, poprej prof. T. Zupan o Parizu, profesor M. Lazar o milosrđnicah in o prvem hrvatsko srbskem katehizmu v bosenskih učilnicah, učitelj M. Močnik o Italiji in njeni zgodovini, prof. J. Marn o trojstvu v sveti zgodovini in v cerkvenem življenji, katehet A. Kržič o Kolpingu in o ljubljanskem rokodelskem društvu itd., kakor je bilo vže povedano v Slovencu. Pripoznava se sploh, da so to jako primerne zabave, in da govori po vsebini in obliki zanimivi bili vredni, da bi se jih bilo vdeleževalo obilnejše občinstvo. Marsiktero dobro zrno se je tu in tam prijelo in bo obrodilo; hvale je vredno, kar se skromno stori dobrega, vendar se društvu od mnogih strani oponaša, da — bobnati ne znamo!

Razne reči.

— Notar v Trebnjem je postal penzionirani sodnik Janez Potočnik.

— Škof celovški, piše N. fr. Presse, je postal kapitelski vikar Funder.

— „O pritoževanju proti merilu za zemljišni davek“, imenuje se knjižica, ki jo je v slovenskem in nemškem jeziku na svetlo dala kmetijska družba štajarska in ki kmečkim posestnikom daje poduk, kako naj narejajo pritožbe zoper previsoke ali napačne vcenitve svojih zemljišč. Knjižica je natisnjena v Gradcu v tiskarni Leykam-Josefthal in velja 10 kr.

— V nunskem samostanu ljubljanskem je v nedeljo po noči umrla sestra Celestina Turšič, rojena iz Begunj poleg Cirknice. R. J. P.

— Nemški Tržič je slovenski! Pri zadnjem ljudskem številjenju se je namreč pokazalo, da ima 1797 prebivalcev, med katerimi je pa 1681 Slovencev in samo 100 Nemcev, 5 Italijanov in 11 inozemcev. Pred 10 leti imel je 1751 prebivalcev, toraj se je njih število v 10 letih pomnožilo za 46.

— Strossmayerjeva okrožnica o sv. Cirilu in Metodu se ima predstaviti v francoski in nemški jezik, v rusovski jo predstavlja sloveči P. Martinov. Da dobi s tem večo veljavo, k temu je po svoje pripomogel dr. Höfler omenivši je celó v državnem zboru. Salus ex inimicis nostris.

— Zagrebško vseučilišče šteje 364 slušalcev, in sicer 55 bogoslovcev, 229 pravnikov in 80 modroslovcev.

— V kneževski stan povzdignil je cesar grofa Lihnovskega, prednika malteških vitezev.

— Sad nove šole. V časniku „Gegenwart“ beremo sledeče:

Kak sad donaša nova, brezverska šola in na njej službujoči brezverski učitelji, priča nam sledeča dogodka:

Polwer, 14letni deček, ki je bil najboljši učenec v svoji šoli, ubil je s kolom enega svojih součencev, da mu je zamogel vzeti njegovo novo usnjato šolsko torbo, ki jo je ta dan prvokrat imel, in je še noben drug šolar videl ni. Slučajno je ta grozni čin videl policijski stražnik, ter je mladega hudodelnika precej prijel in sodniji izročil. Kako se je mladi zločinec zagovarjal, to je možno vzbujati pozornost vseh trezno mislečih. Tu p. damo okrajšan izpisek zasliševanja.

Sodnik: Zakaj si ta grozni zločin storil?

Zatoženec: Hotel sem imeti šolsko torbo, pa fant mi je ni hotel z lepa dati.

Sodnik: Ali te ni sram zavoljo ene torbe človeka ubiti?

Zatoženec: Zakaj me bo sram? Mislim sem, da me nobeden ne vidi.

Sodnik: Ali te ni nič vest pekla?

Zatoženec: Kaka vest? Jaz nisem še nikoli vesti videl. Včasih so že rekli, da ima človek vest, pa pokazali mi je niso nikoli. Šolski nadzornik nam je v šoli rekel, da moremo le to verjeti, kar se vidi in lahko z rokami potipa, in da so tisti klerikalci, ki kaj več verujejo, sovražniki znanosti in vede, zato jih povsodi preganjajo.

Sodnik: Ali vam niso v šoli rekli, da je uboj in tatvina zoper pravnost, in da je človek dolžan, spoštovati življenje in premoženje svojega bližnjega?

Zatoženec: To so nam že rekli, gošpod sodnik, pa nikoli nam niso rekli, zakaj

ima človek to dolžnost, in ne morem razumeti, kako bi človek še kako vero potreboval, če ni Boga, kakor pravijo. Saj sem večkrat učitelja o tem prašal, pa mi ni dal nobenega odgovora. Prejšnji učitelj, ki so ga pregnali, ker je bil minih, me je hotel o tem podučiti, pa jaz ga nisem hotel poslušati, ker so mi prepovedali, ž njim govoriti, in nam žugali, da ne dobimo spričeval, če bomo kajemu hodili. Da človeško življenje ni nič vredno, sem spoznal tudi iz tega, ker so nam v šoli hvallili take, ki so kralje ali cesarje umorili. Zato sem mislil, da ne bo nič takega, če enega šolarja ubijem. Zastran premoženja pa sem tudi mislil, da se sme drugemu vzeti, saj sem videl, kako so minihe iz njihovih hiš pregnali, vrata ulomivši, in ljudje so jih še zmirjali in vpili, da naj se te hiše prodajo in naj se z njimi plačajo državni dolgovi. Jaz sem bil zmirom zraven, ko so minihe preganjali, zato sem si mislil, da ne bo nič takega, če temu šolarju njegovo torbo vzamem. Jaz sem jo hotel imeti in mislil sem, da se mi zavolj tega ne bo nič zgodilo.

Sodnik: Ti si zaslužil smrtno kazen. Škoda, da si še premlad, drugači bi te obesili.

Zatoženec (cinično): Kaj bi bilo potem! Mar mi je za moje življenje! Moj stric se je obesil, moj brat pa se je ustrelil, ker nista imela več denarja za veselice. Če me mislite dolgo zapreti, bom raje naredil, kakor ona dva, saj pri tem nič ne zgubim: saj le še neumni klerikalci verujejo na večnost in na življenje na onem svetu; jaz pa vem, da bom po smrti ravno tako malo trpel, kakor krava moje matere, ki je včeraj crknila.

Sodnik: Molči, ti falot, pa ne govori tako, da se ti kazen še ne pojstri za tvoje grehe nad človeško družbo.

Zatoženec: Kaj mi je človeška družba še dobrega storila? Slišal sem, da so prostozidarji (freimaurerji) pravi prijatelji človeški, ker so odpravili katehizem, kjer se uboj prepoveduje in kjer se pravi, da moramo svoje starše ljubiti. Kaj so mi starši dobrega storili? Ali sem jih jaz prosil, naj me na svet spravijo? Jaz bi jih zamogel ravno tako z lahko vestjo ubiti, kakor tega šolarja. Prostozidarji pravijo, da človek ravno tako pogine, kakor živina. To sem bral in tudi v podobah videl v nekih bukvah, ki jih je enkrat naš učitelj v šoli pozabil, jaz pa sem jih bral, ko sem bil zaprt. Te bukve so imele napis „prešiček“; tu so bili namalani ljudje in živina, pa nikjer se ni razloček delal med njimi.

Sodnik: Žendarm, peljite hudodelnika v ječo! (Za se.) Vendar je škoda, da so krščanski nauk iz šole odpravili.

Telegrafske denarne cene 11. aprila.

Papirna renta 76 47 — Srebrna renta 77.05 — Zlata renta 93 70 — 1860letno državno posojilo 134 — Bankine akcije 816 — Kreditne akcije 293.40 — London 117.60 — — Ces. kr. cekini 5.53. — 20-frankov 9.31

Listnica vredništva.

G. M. Š. na Dolenjskem! Vašega odprtega pisma do naših državnih poslancev zaradi vrvnanja duhovenskih plač nismo objavili, ker se dotična reč obravnava v državnem zboru. Pa osnova vladina je še iz Stremajerjevih časov in tako slaba, da je odsek ne more prestrojiti v zadovoljnost duhovnikom. Zahteval je toraj nov načrt, ter je vladi pri obravnavi o prejšnjem predlogu dovolj jasno razložil načela, po katerih naj izdela postavo o vrvnavi duhovenskih plač. Reč se toraj marljivo obravnava in nikakor ne spi, kakor Vi mislite; težave pa so velike, ker so razmere po raznih deželah in škofijah različne.